

Měsíčník Host
Literatura, kultura, společnost
duben 2025
125 Kč

4

PAMUK TA VRÁNA, TO JSEM JÁ

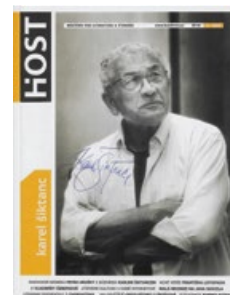
TÉMA
Technobaroni
v Americe

ESEJ
Lena Dorn
Rytmus a povrch

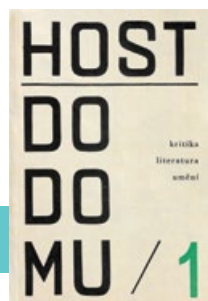
HISTORIE
Drobnokresba velikosti
Sto let Velkého Gatsbyh

ATELIÉR
Bob Krčil
a rozhovor o něm

HOST UŽ více než sto let

Měsíčník Host | Literatura, kultura, společnost

Číslo 4 | 2025, ročník XLI

Vyšlo v Brně 7. dubna 2025

Beethovenova 4, Brno, 602 00

tel.: 725 606 144

objednavky@casopishost.cz

www.casopishost.cz

Vydává Spolek přátel vydávání časopisu Host

(IČ 48 51 48 53),

s laskavou finanční podporou

Ministerstva kultury ČR

a statutárního města Brna

Člen sítě kulturních časopisů Eurozine

(www.eurozine.com) eurozine

Registrováno Ministerstvem kultury ČR

pod číslem MK ČR E 6632 ISSN 1211-9938

Vychází 10x ročně (kromě července a srpna)

Jan Němec | šéfredaktor

Zdeněk Staszek | zástupce šéfredaktora

Josefína Formanová | redaktorka

Václav Maxmilián | redaktor

Ondřej Nezbeda | redaktor

Frederika Halfarová | produkce

Alena Němcová | jazyková redaktorka

Marek Timko | jazykový redaktor slovenštiny

Matěj Málek | grafická úprava a sazba

David Konečný | fotograf

Lenka Secká | technická redaktorka

Redakční rada | Petr A. Bílek, Petr Borkovec,

Pavel Janáček, Alice Koubová, Ondřej Lipár,

Vratislav Maňák, Tereza Matějčková, Roman Polách,

Anna Pospěch Durnová, Zuzana Říhová, Petr Vizina

Písma | Kunda (Superior Type)

a Atyp (Suitcase Type Foundry)

Papír | ARENA Natural Smooth (100 a 200 g/m²)

a Holmenn (70 g/m²)

Foto na obálce | David Konečný

Ilustrace | Veronyka Jelinek

Tisk | Tiskárna HRG, s. r. o., Litomyšl

Cena 125 Kč, s předplatným 99 Kč

Předplatné na www.h7o.cz/predplatne

nebo telefonicky na čísle 775 995 695:

tištěné roční 990 Kč, tištěné půlroční 550 Kč,

tištěné ISIC/ITIC 790 Kč, elektronické 590 Kč

Distribuuje Kosmas, s. r. o., Praha

a První novinová společnost, a. s., Praha

Zasílání předplatného zajišťuje firma

SEND Předplatné, spol. s r. o., Praha

JEDEN AŽ TŘI BODYGUARDI

Jan Němec

Gao Xingjian, Olga Tokarczuková, Mario Vargas Llosa nebo Abdulrazak Gurnah — to jsou držitelé Nobelovy ceny za literaturu, s nimiž jsme v *Hostu* v posledních letech přinesli velké exkluzivní rozhovory. Do této sbírky nyní nesmírně rádi přidáváme Orhana Pamuka, a to v době, kdy to v Turecku opět vře. Po zatčení istanbulského primátora Ekrema Imamoglua, jednoho z lídrů opozice, vyšly do ulic desetitisíce lidí. Policie proti nim použila vodní děla, slzný plyn či gumové projektily a více než tisícovku demonstrantů zatkla — společně s dalšími opozičními politiky a novináři, kteří o nepokojích informovali. Imamoglu je hlavní protivník současného prezidenta Recepta Erdogana, a i když ten dle Ústavy už znovu kandidovat nemůže, panují obavy, že bude chtít Ústavu změnit a vydat se na světově čím dál oblíbenější dráhu diktátora. Když jsme s Orhanem Pamukem mluvili, o posledním vývoji doma ještě nevěděl. „Turecko se zlepšuje. Prosím, nekritizujte Turecko víc, než si zaslouží,“ říká v rozhovoru a dodává, že dřív musel mít tři bodyguardy, teď už má jen jednoho. Tak snad si čísla na ty další dva nesmazal.

OSOBNOST

- 9 Ta vrána, to jsem já. S nobelistou Orhanem Pamukem o psaní přes obrazy, jinoprostorech muzeí a Istanbulu

KONTEXTY

- 20 Ivan Adamovič: Fantastika obecné potřeby. O fantastických prvcích v současné české beletrii

TÉMA

TECHNOBARONI

- 28 Matouš Hrdina: Prodavači vzduchu. O starých vizích budoucnosti, novém feudalismu a asociálech ze Silicon Valley
- 34 Jarda Michl: Digitální krev a půda. O techno-utopistech, krajní pravici a radikalizaci miliardářů
- 38 Lukáš Grygar: Chlív a hry. O počítačových hrách, internetové pravici a vykořeněných bílých mužích
- 42 Klára Votavová: České pochopení pro moguly. O skvělých podnikatelích, líných úřednících a všespásné digitalizaci
- 44 Jakub Jetmar: Politika jako porno. O internetové kultuře pravice a digitální radikalizaci

ESEJ

- 48 Lena Dorn: Rytmus a povrch. Deník k překladu básnické sbírky Luboše Svobody *M-a-n-u-e-l-l-e Arbeit*

BELETRIE

- 57 **ateliér** Bob Krčil
- 59 **básník čísla** Ádám Vajna: Bublina z mýdla vyfouklá v protivětru
- 67 **povídka** Ljudmila Petruševská: Síla vody
- 71 **nová jména** Štěpán Tůma: Světskej život

ROZHOVOR

- 74 Držím klíč od Bobova odkazu. S Janem Doušou o posedlosti fotografem Bobem Krčilem, nové monografii a cestování v jeho stopách

HISTORIE

- 82 Martin Pokorný: Drobnokresba velikosti. Velký Gatsby má sto let

KRITIKY

- 90 Ludvík Němec: Ještě jeden tanec, drahá (Kryštof Eder)
- 92 Camila Sosa Villada: Potvory (Markéta Šimková)
- 94 Philip Short: Putin. Život a doba (Ondřej Soukup)
- 96 Josef Kroutvor: Driftbook. Zápisky z let 1999—2024 (Ondřej Nezbeda)

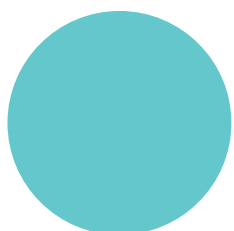
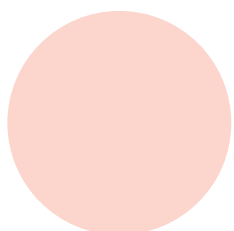
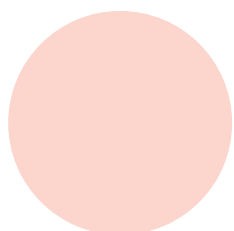
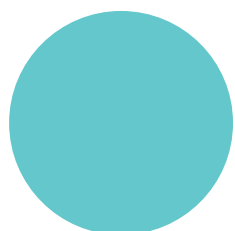
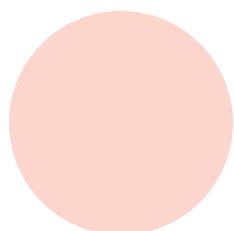
RECENZE

- 98 Rachel Cusk: Tranzit (Jan Němec)
- 99 Philippe Besson: Nech těch lží (Jana Šrámková)
- 100 Radek Fridrich: Škrapové pole (Roman Polách)
- 101 Apolena Vybíralová: Vzteklna (Libor Staněk II.)
- 102 Martin Uhlíř: Můj mladší bratr (Kryštof Mec)
- 103 Ferdia Lennon: Deus ex machina (Zdeněk Staszek)
- 104 Tomáš Glanc — Jan Bělíček: Ruská duše neexistuje (Josef Chuchma)
- 105 Radek Horáček — Markéta Peringerová: Výtvarné Brno Igora Zhoře 1957—1997 (Arnošt Pacola)

SLOUPKY

- 6 **názor** Dita Malečková: Demokracie duchů
- 7 **vlastiběda** Aleš Palán: Mein Kind, von jetzt an heilt's
- 19 **druhá vášeň** Iva Hadj Moussa: Tady se odkládají příšery
- 25 **mikrostop** Václav Maxmilián: Kniha na svatební noc
- 46 **hranice** Alena Machoninová: Už i na literaturu došlo
- 47 **zevnitř** Emma Kausc: Tenké předivo jsoucnych vláken
- 47 **laboratoř** Jan Váňa: Spolubytím k větší citlivosti
- 55 **manuál** Josefína Formanová: Manuál k Janu Nebeskému a divadlu JEDL
- 80 **paratext** Matěj Málek: Kniha jako komodita
- 88 **perspective** Petra James: Přízračné dialogy ženských archivů
- 107 **atašé** Magdaléna Hennerová: Román jako klamná smyčka
- 112 **memo** Jakub Jetmar: Ještě jeden post

- 4 **hostpot** Statusy
- 5 **zprávy**
- 87 **madlenka** Yvety Shanfeldové
- 106 **rozečteno** Tipy redakce

**S nobelistou Orhanem Pamukem o psaní přes
obrazy, jinoprostorech muzeí a Istanbulu**

TA VRÁNA, TO JSEM JÁ

Text Petr Kučera
Foto David Konečný

Rozhovor s Orhanem Pamukem při jeho již třetí návštěvě Prahy se nesl v uvolněné atmosféře. Zčásti to jistě měla na svědomí prohlídka augustiniánského kláštera v doprovodu staříčkého mnicha, při níž prý měl pocit, jako by se ocitl v Ecově *Jménu růže*, zčásti úleva od úmorné práce na novém románu. Ačkoli je Pamuk autor ověřených cenami a čestnými doktoráty, jedna věc se na něm nezměnila: věčné tázání se, co a zda vůbec něco z jeho díla přetrvá, a živelná vášeň pro literaturu, malířství a architekturu.

O fantastických prvcích v současné české beletrii

FANTASTIKA OBEČNÉ POTŘEBY

Ivan Adamovič

Loni založená Cena literární kritiky podle prohlášení organizátorů hledá výrazná díla představující současné literární tendence. Dva ze tří románů nominovaných v této ceně za prózu využívají postupy a prvky fantastična. Je to tendence? V nové domácí tvorbě skutečně nacházíme velmi často díla vymykající se realistickému rámci. Možná jsme svědky „vlny fantastičnosti“ v současné české próze. Jedná se o díla, která sice nepočítají se čtenáři ani s pravidly žánrové fantastiky, jejich autoři však zjišťují, že na některá sdělení realismus nestačí.

Píší autoři „hlavního proudu“ jinou fantastiku než jejich žánroví kolegové? Dnes už taková otázka přestává dávat smysl, protože dělicí linie mezi oběma skupinami se znejasňuje. Nicméně čtenáři žijí v setrvačnosti nálepek. Čím je autor známější, tím větší údiv nastane, použije-li typicky žánrové tropy. Své o tom může vyprávět třeba britský nobelista Kazuo Ishiguro, který má na kontě dvě science fiction knihy a jednu historickou fantasy s draky *Pohřbený obr*. Proti Ishigurově vstupu do těchto vod se překvapivě vymezila Ursula LeGuinová, která přitom v roce 1973 napsala slavný esej o potřebě imaginace „Proč se Američané bojí draků?“. Zatímco Ishiguro se k fantastice hrdě hlásí, autoři jako Ian McEwan či Margaret Atwoodová rezolutně popírají, že by jejich sci-fi romány byly sci-fi. To však vypovídá více o jejich představě o tomto žánru (pro McEwana, jak sám uvedl, symbolizovaného antigravitáčnými botami a nadsvětelnou rychlostí dopravy a pro Atwoodovou „chobotnicemi ve vesmíru“) než o žánru jako takovém.

Žánrová a nežánrová fantastika se obvykle odlišují tím, kde mají texty své těžiště. Kdybychom z příběhu vytkli složky postav, prostředí a děje, asi nebudeme překvapeni, že žánrová fantastika bude dbát více na děj, nežánrová na vnitřní svět postav. Prostředí může hrát výraznou roli jak svou povědomostí u druhého druhu textů, tak naopak svou odlišností a specifícností u žánrově vyhraněné fantastiky. Prvek fantastična hraje v žánrové fantastice prim, zatímco

v textu autora obvykle více „mimetického“ čteme spíše snahu tento prvek upozadit. Učinit z něj přijatý předpoklad, ne však středobod a předmět zkoumání. Příkladem budiž třeba *Umina verze* od Emila Hakla či ze světové tvorby *Cesta* od Cormaca McCarthyho.

I mnozí současní čeští spisovatelé ochotně překračují rámec známého světa. Přiřazení ke kategorii sci-fi či fantasy nicméně stále zůstává stigmatem. Miroslav Hlaučo má například v šuplíku sci-fi román, ale strategicky se rozhodl jako svou první knihu vydat magicko-realistické *Letnice*.

BLUDIČKY MINULOSTI

Povšimněme si čtyř románů, které bychom všechny našli v knihkupectví nejspíše v obecné kategorii „česká próza“, a které jsou přitom výrazně fantastické. K žánrové fantastice má z nich asi nejbliže román *Ignis fatuus* od Petry Klabouchové. Ten bychom mohli označit za folk horror, tedy subžánr hororu spojený s opuštěným místem, lidovými pověrami, krvavými rituály a temnými stránkami přírody. Kniha se napájí magií místa a tíží dějin. Obojí se protíná v „magické“ Šumavě. Kdybyste si na mapě vyhledali horu a řeku Křemelná, kde se děj odvíjí, možná vás zamrazí už z toho pohledu. Nekonečně rozlehlé území nikoho a na všechny strany od jmenované hory názvy obcí bez domů, obcí, před nimiž se vždy nachází slůvko „bývalá“.

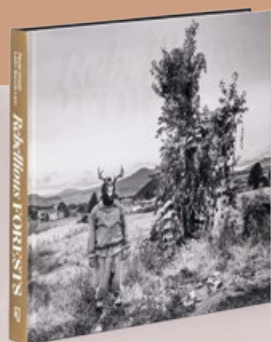
Po komunistickém převratu byla Šumava přetata ostatným drátem, kolem Křemelné vznikl vojenský prostor, místní vesnice byly vystěhovány a z domů se staly terče pro dělostřelectvo. Krajina a zdejší mrtví se v tomto románu vracejí vykonat pomstu na těch, kteří jsou nějakým způsobem s bezprávním spojením.

Většina děje je situována na přelom sedmdesátých a osmdesátých let minulého století. Ministerstvo vnitra vyšle do zmíněného šumavského území expedici vědců s cílem prozkoumat fenomén „ignis fatuus“, lidově zvaný bludičky. V lidových pohádkách to jsou skotačivá světélka, která občas někoho odlákají do bažin. Tady však nejsme v pohádce Boženy Němcové, ale bratří Grimmů. Minulost si sahá do přítomnosti, duše mrtvých nedocházejí věčného pokoje a místní se s touto skutečností naučili žít a raději se moc neptat.

Povahou vědců ale je ptát se. Zpočátku sebejistá skupina se velmi brzy promění v chuchvalec nervů podobně jako protagonisté snímku *Záhada Blair Witch*. Autorka je ke svým hrdinům nelítostná, nedává jim téměř žádnou šanci tváří v tvář silám přesahujícím lidské chápání, ale velmi dobře zapadajícím do nejrůznějších místních legend, od těch skutečných až po ty, které zavánějí lidovou povídkou. Děj je prokládán „dokumenty“ Psychoenergetické laboratoře při Vysoké škole chemicko-technologické. (Odkaz na reálný výzkum parapsychických jevů najdeme i ve fantastickém románu Markéty Pilátové *Senzibil*,

Přijďte se podívat na Viléma!

TISKNEME KNIHY

– S VÁŠNÍ PRO ŘEMESLO

Svět knihy Praha

15. — 18. 5. 2025

PRODAVAČI VZDUCHU

Matouš Hrdina

DIGITÁLNÍ KREV A PŮDA

Jarda Michl

CHLÉV A HRY

Lukáš Grygar

ČESKÉ POCHOPENÍ PRO MOGULY

Klára Votavová

POLITIKA JAKO PORNO

Jakub Jetmar

TECHNOBARONI

Ilustrace Veronika Jelinek

Kdo je současný americký prezident, Donald Trump, nebo Elon Musk? zní ironicky z mnoha politických komentářů. Je to mrazivá ironie: k politické moci se dostal mimo jakékoli demokratické mechanismy nejbohatší člověk na planetě. A v řadě za ním stojí další lidé z vrcholu majetkových žebříčků. Co je spojuje? Technologie, internet a jejich specifická kultura.

PRODAVAČI VZDUCHU

Matouš Hrdina

Každá nová technologie v sobě nese sladký příslib — snazšího života, nových obzorů, intenzivnějších prožitků, většího bezpečí. Společnost se proto naučila inovátorům, vynálezům a obchodníkům s novinkami naslouchat a nakonec i důvěřovat. Technologie měly a mají vyřešit kdeco. O to větší je dnes překvapení, když se z technologických gigantů a jejich majitelů stali proponenti konzervativního obratu.

Cybertruck je předražený křáp. Nelze mu ale upřít, že se výrazně vymyká z unylé designové průměrnosti současných automobilů. Jeho ostré linie, šedivá ocel a syrový vzhled vycházejí ze cyberpunkové estetiky a leckterý fanda značky Tesla z něj může cítit příslib nové, vzrušující budoucnosti.

Když Elon Musk s velkou slávou uváděl svůj nový vůz, skutečně se odkazoval na cyberpunk a film *Blade Runner* a mou-dře konstatoval, že by budoucnost přece měla vypadat jako budoucnost. Něco tu ale nehraje. Už nyní žijeme ve světě, který by perspektivou osmdesátých let, kdy byl cyberpunk na vrcholu, v mnoha ohledech působil velmi futuristicky. Většina lidstva ale pořád nekrouží v létajících autech okolo mrakodrapů ozářených neony a naše každodenní žitá realita bývá spíše velmi bezčasá a banální.

Historičky Vivian Chenxue Lu a Nana Osei-Opare na stránkách magazínu *Slate* nedávno upozornily, že agresivní kontury cybertrucku možná mají úplně jiné inspirační zdroje, ležící naopak v hluboké minulosti. Když v osmdesátých letech minulého století začaly v Jihoafrické republice sílit občanské nepokoje, tehdejší režim apartheidu nasadil k patrolám v černošských enklávách, takzvaných townshipech, nová obrněná vozidla typu Casspir.

Obří pancéřová monstra sloužila jako nepřehlédnutelná demonstrace síly a rasového útlaku. Díky své efektivitě se stala předobrazem pro další modely podobných vozidel včetně aktuálních amerických obrněnců MRAP. A především si jich tehdy na ulicích musel všimnout i dospívající Elon Musk. Pár let poté se odstěhoval do Kanady a později do Spojených států amerických, ale tvary i skrytá ideologie mocných policejních krabic, které byly až podezřele podobné dnešnímu cybertrucku, se mu zjevně nesmazatelně zapsaly do paměti.

Osmdesátá léta dnes působí jako pravěk a úspěšný multimiliardář, který na nablýskaných tiskových konferencích představuje nová auta, je zdánlivě osobou, která hledí jen do budoucnosti. Když však po nastěhování do Bílého domu začal při projevech zvedat pravici a zcela otevřeně dávat najevo své radikální politické názory, řada lidí byla v šoku a nechápala, jak se to mohlo stát, kam se ztratil onen vizionář.

Nejspíš jim nedošlo, že každý odněkud pocházíme, Muska nevyjímaje. A když budeme věnovat větší pozornost minulosti a myšlenkám digitálních baronů, rychle zjistíme, že vzrušující futuristická ideologie a technologické sny Silicon Valley byly vždy jen nakaširovanou fasádou, za níž se skrývá stále zjevnější hniloba a autoritářské ultrapravicové tendence.

ZAŠLÉ SNY O BUDOUCNOSTI

Cyberpunk byl ve skutečnosti varováním, nikoli návodem. Když se teď Musk a jeho soupeřníci vztahují k estetice *Blade Runnera* a dalších ikonických děl z tohoto sci-fi subžánru, je to samo o sobě dost hrozné. Pro doplnění kontextu je však důležité stopovat i myšlenky, vůči nimž se cyberpunkoví pionýři vymezovali.

Ještě před vydáním přelomového románu *Neuromancer* publikoval William Gibson v roce 1981 povídku „The Gernsback Continuum“. Jeho protagonistu přepadají při cestě americkým jihozápadem halucinační vize plné zářivých raket a futuristických měst. Tyto přízraky jako z klasických sci-fi příběhů z padesátých let v něm pak vyvolávají stále větší znepokojení, protože to jsou zjevně jen duchové budoucnosti, která se nikdy neuskutečnila — a vzhledem k tomu, že byla až hygienicky čistá, roboticky dokonalá a efektivní a plná světlovlasých modrookých obyvatel jako vstřížených z dřívější nacistické propagandy,

bylo zřejmé, že měla dost temné podtóny a vlastně nebylo o co stát.

Není náhodou, že sci-fi autoři z tohoto kritizovaného dřevního utopického období, jako byli třeba Isaac Asimov nebo Robert Anson Heinlein, jsou oblíbeným čtením vlivného technologického investora a podnikatele Petera Thiela (o kterém zde ještě bude řeč) a titáni Silicon Valley jsou dnes spolu se svými fanoušky posledními lidmi, kteří ještě v tyto vize alespoň částečně věří. Není se příliš čemu divit, technologický byznys je na zářivých vizích budoucnosti postaven.

Většina veřejnosti už nejspíš víru v naleštěnou budoucnost ztratila, byl to ale pozvolný a nenápadný proces, jelikož tato láková ideologie měla — a pořád má — docela dlouhou setrvačnost. S trochou zjednodušení lze říci, že Silicon Valley v každé etapě svého vývoje trochu parazitovalo na reputaci předchozích generací.

Základ boomu informačních technologií v severní Kalifornii položily již americké vojenské výzkumy v meziválečném období a sílící postavení Stanfordovy univerzity. Když se v sedmdesátých letech začalo okolo firem jako Microsoft či Apple Computers utvářet Silicon Valley tak, jak ho známe dnes, éra zásadních objevů a futuristických vizí už ovšem byla dávno pryč — před kosmickými technologiemi dostaly přednost osobní počítače a ztráta technologické a novátorské podstaty Silicon Valley pak jen nabírala na obrátkách.

Rozhodně to neznamenovalo ekonomický úpadek, právě naopak. První vlnu podnikatelských lídrů jako Steve Jobs či Bill Gates lze považovat za skutečnou Gründerskou generaci, která přinesla nepopíratelné novinky a inovace nejen ve sféře softwaru, osobních počítačů a raného internetu. Potíž je v tom, že ty časy jsou již dávno pryč, ale současní technobaroni typu Zuckerberga, Muska či Bezose se na své

DIGITÁLNÍ KREV A PŮDA

Jarda Michl

Jedním z nejsilnějších a zároveň nejděsivějších obrazů druhé inaugurace amerického prezidenta Donalda Trumpa byl hlouček technologických oligarchů — Elon Musk, Mark Zuckerberg, Jeff Bezos, Sundar Pichai — stojících bok po boku, na znamení věrnosti novému konzervativnímu řádu. Tato scéna by ještě před pár lety působila jako dystopická fikce, dnes však odráží znepokojivou realitu: spojení technologické moci a politického autoritářství. Jak se stalo, že právě představitelé sektoru, který se kdysi prezentoval jako síla pokroku a svobody, stojí na straně reakce a novodobého konzervatismu? Jaké ideologie a filozofické směry ve skutečnosti utvářejí jejich myšlenkový svět?

CHLÉV A HRY

Lukáš Grygar

Elon Musk či Mark Zuckerberg možná vládnou internetu dneška, digitální motor za současným vzestupem pravice a alt-right hnutí ovšem nahodil internet včerejška. A svým způsobem určuje logiku proměny politické a mediální krajiny dodnes. I proto se vyplácí sledovat, jak Elon Musk hraje počítačové hry. Jak špatně je hraje.

ČESKÉ POCHOPENÍ PRO MOGULY

Klára Votavová

Dívám se z okna našeho přízemního bytu a oči mi sklouznou po bílém autě zaparkovaném na ulici. Teslička.cz, má napsáno nad světlem. A jeho poznávací značka je ELONCLUB. Když si uvědomím, co čtu, pocítím lehkou paranoiu. Předchozí den mi vyšel článek o tom, že Elon Musk, nejbohatší muž světa a pravá ruka prezidenta Trumpa, provádí se svým týmem DOGE převrat v americké federální vládě. Musk vlastní většinu satelitů na oběžné dráze, jeho auta Tesla sbírají data a navíc má spoustu oddaných fanoušků. Co když tu auto nestojí náhodou?

Pak se proberu. Fotku auta sdílím ve storičku na Instagramu, kde mi moji přátelé začnou navrhopvat, jak bych se na něm mohla pomstít za chování majitele Tesly. Neprovedu samozřejmě nic, auto prostě odjede.

Místo pomsty na autě si otevřu stránku elonclub.cz. Jedná se prý o sdružení majitelů elektromobilů, kteří podporují přechod na obnovitelné zdroje energie. Přemítám, co si členové Elon Clubu asi myslí o transformaci Elona Muska, který

boj proti klimatické změně — pomocí prodeje tesel, samozřejmě — vyměnil za boj proti „woke virusu“ a stal se podporovatelem krajní pravice po celém světě. Líbí se jim bez ohledu na to, protože je to úspěšný podnikatel a vzor všech kluků z *Forbesu*? Nebo jim opravdu šlo o podporu bezemisních automobilů a s Muskovým obratem nesouhlasí?

O pár týdnů později stránka elonclub.cz zmizí. Moc by mě zajímalo, jak dopadlo auto.

STRACH PŘED STÁTEM, NAIVITA PŘED KORPORACEMI

Neexistuje žádný průzkum ukazující, co si Češi myslí o Muskovi a dalších technologických miliardářích, kteří uchvátili moc ve Spojených státech. Podhoubí pro jejich podporu je ale v Česku solidní.

Dvacáté století nás naučilo vnímat stát buď jako zdroj útlaku, nebo jako neschopnou entitu, která všem jen komplikuje život. Sliby o tom, kolik procent líných úředníků vyhodíme a jak je nahradíme pomocí

všespásné „digitalizace“, proto české mainstreamové strany používaly dávno předtím, než je za oceánem adoptoval šéf nového „úřadu pro efektivitu“ DOGE. Nikdo nás neučil, že nezávislé, erudované a dostatečně silné instituce v demokraciích vznikly proto, aby chránily občany před libovůlí mocných a bohatých.

Ostražitost vůči příliš velké moci jednotlivců a jejich korporací nám v Česku naopak zakrněla. Doly, vodovody a plynovody, telekomunikační firmy a další kritikou infrastrukturu rozprodali porevoluční politici soukromníkům, ze kterých povstala třída českých miliardářů. Ti si nakoupili také největší mediální domy, jejichž pomocí ovlivňují veřejné mínění ve svůj prospěch.

Zprávy o technologiích a jejich vynálezcích jsme zatím četli v nadšeneckých časopisech, které dlouhodobě podceňovaly dopady těchto vynálezů a hromadění moci jejich majitelů na demokratické společnosti. Fandit Elonu Muskovi, samořídícím autům a kolonizaci Marsu bylo zkrátka cool tím způsobem, jakým úřednictvo a jeho zdoluhavé procedury nikdy být nemůže.

RYTMUS A POVRCH

Lena Dorn

Rytmus máme v krvi. Pulzuje spletnici žil a cév. Zrychluje a zpomaluje s každým naším prožitkem, myšlenkou, stavem. To vše v reálném čase, mimo bezprostřední kontrolu. Vazba člověka na rytmus je tak výsostně intimní, psychofyzická — a v tom svazku leckdy dobrodružná. Překladatelka a slavistka Lena Dorn zkoumá tento dobrodružný vztah na sobě a na překladu básní Luboše Svobody.

M

Tento text obsahuje 4 335 slov nebo také 30 332 znaků včetně mezer. Sbírká, k níž se text vztahuje, obsahuje 11 316 znaků bez mezer. Mezi první a třetí verzí překladu ušla překladatelka 122 000 kroků. Alespoň tedy doufejme. Počet návštěvníků její domovské stránky během minulého týdne: 36.

A

Texty Luboše Svobody se zabývají proměnou našeho vnímání, které je zásadně ovlivněno každodenním kontaktem s čísly, algoritmy, kódy či sběrem dat. „Předpokládá se, že lidstvo dnes během dvou dnů vygeneruje takové množství dat jako za celou svou historii před rokem 2003.“ (Steffen Mau: *Metrické My*) Takto žijeme a takto i čteme. Vjemy nově uspořádat, datovat, přesunout myšlenky, překloupat v básně.

Společně s Lubošem jsme vybrali básně k překladu, o němž je tady řeč. Jedná se pouze o sedmáct kusů, nicméně autorova slova mě provázejí už dost dlouhou dobu. Výběr básní se neustále lehce proměňoval. Kdybychom počkali ještě pár měsíců, vznikla by nakonec úplně jiná kniha. Možná je to tak také naprosto v pořádku, protože i doba, ve které žijí, se změnila. Každý den tolik nových dat. První básně, které jsem přeložila, se ke mně dostaly v roce 2019, tehdy byly určeny k autorskému čtení. Ten výběr se mi o dva roky později již nezdál aktuální — v čem ale? Možná jen neodpovídal mému subjektivnímu vnímání plynutí času; a ten stále více technologiemi zprostředkovaný a formovaný kontakt s lidmi a přístup k nim také dost proměnil mou perspektivu — chtěla jsem nový input, vybrat nové texty. Luboš mě nechal, jen tu a tam zakročil, ale nevyvracel mi má rozhodnutí. Sám pak určil řazení básní. Dramaturgii celé sbírky jsme si mohli nechat vygenerovat algoritmem, který by pro tento účel vznikl,

EB

C CC

**ÁDÁM
VAJNA**

Básník čísla

**ŠTĚPÁN
TŮMA**

Nová jména

**LJUDMILA
PETRUŠEVSKÁ**

Povídka

**BOB
KRČIL**

Ateliér

Básník čísla Ádám Vajna

Ádám Vajna (nar. 1994) je maďarský básník. Jeho debutová básnická sbírka *Oda (Tam)* vyšla v roce 2018 a získala cenu Makói Medáliák za nejlepší debut. Jeho druhá sbírka *egyébként is, mit akarhatott itt az őrgróf?* (Co tu vlastně dělal markýz?) následovala v roce 2022. Vajnovy básně byly zařazeny do několika antologií a přeloženy do devíti jazyků. Překládá z norštiny a pracuje jako redaktor literárního časopisu *Hévíz* a internetového časopisu o světové poezii *Versum*. Zatímco se snaží získat doktorát ze skandinávské literatury, vyučuje na Univerzitě Eötvöse Loránda. Vajna v současné době pracuje na dvou literárních projektech: veršovaném románu o novozélandském ornitologovi devatenáctého století a románu o maďarském katovi ve středověku.

Povídka Ljudmila Petruševská

Ljudmila Petruševská (nar. 1938) patří k nejvýznamnějším současným ruským spisovatelkám. Prózu píše od roku 1968, avšak v pozdním sovětském období její díla téměř nevycházela. První sbírka povídek s názvem *Nesmrtelná láska* byla vydána až v roce 1988. V sedmdesátých a osmdesátých letech se Petruševská živila tím, že přispívala do časopisů, překládala z polštiny a psala scénáře k animovaným filmům. Podle jednoho z nich natočil Jurij Norštejn v roce 1979 slavný film *Pohádka pohádek*. Ve stejném roce byla poprvé uvedena její divadelní hra *Hodiny hudby*, brzy nato však byla zakázána. V době perestrojky začínají její díla vycházet v překladech, Petruševská je zvána na literární festivaly a v roce 1991 získává svou první literární cenu. Aby si zachovala tvůrčí nezávislost, naplno se věnuje novele *Čas noc* (česky Pistorius a Olšanská, 2019, překlad Erika Čapková), která je často považována za vrchol její prozaické tvorby. Petruševská se proslavila také jako zpěvačka. Krátce před svými sedmdesátinami začala pořádat hudební večery, kde interpretuje vlastní písně i slavné skladby dvacátého století ve svém přebásnění. V roce 2022 veřejně odsoudila válku na Ukrajině. Dnes žije ve Vilniusu a vystupuje s koncerty v různých evropských městech. Její povídka „Síla vody“, publikovaná v ruštině v roce 1995, nyní poprvé vychází i v českém překladu (připravila Anna Agapova).

Nová jména Štěpán Tůma

Štěpán Tůma se narodil v Opavě v roce 1988, v Praze vystudoval magisterský obor na Provozně ekonomické fakultě České zemědělské univerzity a nyní pracuje jako obchodní ředitel v Megabooks. Žije v Kladně nedaleko Poldovky a píše o fantaskních světech. Povídky publikoval v antologiích *Mlok 2021, 2022 a 2023* (Cena Karla Čapka), *Růžová apokalypsa* (Canc, 2022) nebo *Noc splněných přání* (Canc, 2023). Dále online na webech sarden.cz, literarnihysterie.cz a nakladatelstvi.brk.cz. Je vášnivý čtenář, občasný recenzent, ekonom, sportovec, ale také člověk s niternou potřebou spát pod širákem a toulat se po lesích a horách, kde ho doprovází indiánka Čemuk, pes s vizáží vlka a jménem Černá. Na přelomu dubna a května vyjde jeho prvotina — urban fantasy román pod hlavičkou nakladatelství Host — *Hluk noci*.

Ateliér Bob Krčil

Práce Boba Krčila (1952—1992) se v *Hostu* neobjevují poprvé. K vidění byly například v dubnovém čísle roku 2018. Současný výběr je unikátní, protože je převážně založen na dosud zcela neznámých snímcích. Technologicky se jedná o takzvané newprinty neboli nové analogové zvětšeniny, které v temné komoře chemickou cestou vytvořil fotograf a printer Jan Douša. V hlubokém respektu k vizuální poetice Boba Krčila z dochovaných negativů vytvořil edici téměř dvou set zvětšenin, které prostřednictvím budoucích výstav a nedávno vydané biografie umožní nahlížet Krčilův život a práci v komplexitě a vrstevnatosti, kterou si právem zasloužil.

Snímky uveřejněné v aktuálním čísle *Hosta* nastiňují rozmanité etapy Krčilova pulzujícího života — pobyt mezi beduíny v Tunisku, život v pospolitosti levicové komuny v jižní Francii, návštěvu afghánského města Herátu krátce před jeho destrukcí způsobenou sovětskou invazí či období života na Manhattanu, který neopustil po celá osmdesátá léta. Většina těchto fotografií byla poprvé publikována v Doušově knize *Bob Krčil (1952—1992). Žít, jako by šlo o život*, vydané nakladatelstvím Torst v lednu 2025.

S Janem Doušou o posedlosti fotografem Bobem Krčilem, nové monografii a cestování v jeho stopách

DRŽÍM KLÍČ OD BOBOVA ODKAZU

Text Libor Staněk II.

„V jedné fázi práce na knize jsem měl hlavu tak plnou Boba Krčila, že se mi zdál sen, jak s Bobem jedeme mikrobusem prašnou krajinou kdesi na Blízkém východě a on mě vede k další maketě své knihy, o které zatím nikdo neví,“ říká v rozhovoru Jan Douša, kterému Krčil s nespoutanou vervou vstoupil nejen do snů, ale i do každodenního života. A to doslova. Jen tak mohlo vzniknout náruživě pulzující svědectví o fotografovi, jehož životní úděl je jedním z velkých českých osudů dvacátého století.

Bob Krčil je uměleckým fenoménem. Jeho životní příběh by mohl rázem zfilmovat Hollywood a nikdo by se nedivil. Doposud byl u nás ale spíše přehlížen. Proč?
Nerad bych tvrdil, že o Bobu Krčilovi po jeho smrti neexistovalo vůbec žádné povědomí. Okolo roku 2007 proběhla například výstava v Domě U Zlatého prstenu, kterou spolu s monografií v edici FotoTorst připravila Jitka Hlaváčková. Impulz ke vzniku těchto aktivit přišel od Jaroslava J. Kynčla, vlastníka Krčilovy pozůstalosti

a propagátora jeho práce. Výběr fotografií tehdy ale vycházel výhradně z existujících zvětšenin v archivu pana Kynčla a Vlasty Třešňáka, jednoho z Bobových nejbližších přátel. Stejně tak popis životního příběhu ve zmíněné monografii bral v potaz hlavně dostupné texty, z nichž některé o sobě napsal sám Bob, leckdy ve snaze sehnat obživu.

Jak jsi k tomu přistoupil ty?

Když jsem se do práce začal nořit hlouběji, došlo mi, že archiv i informace o Bobově

životě jsou roztříštěné a jednotlivé dílky se nacházejí u jednotlivců v mnoha zemích. A zcela klíčové bylo uvědomit si, že Bob Krčil se svým příběhem nepasuje do žádných konvenčních kategorií. Vnímat ho pouze jako fotografa je myslím velice nepřesné.

Vzhledem ke všem těmto okolnostem bylo nutné všechny dostupné střípky dohledat a propojit, získat svědectví pamětníků, projít archivy skrz naskrz a hlavně učinit mnoho rozhodnutí, co je a co není důležité, co je dobré zdůraznit a o čem naopak

DROBNOKRESBA VELIKOSTI

Martin Pokorný

Když 10. dubna 1925 newyorské nakladatelství Scribner uvádělo na trh nový titul osmadvacetiletého Francise Scotta Fitzgeralda, spisovatel i jeho editor si dobře uvědomovali, o jak mimořádné dílo jde — ale zároveň oba tušili, že kvality *Velkého Gatsbyho* neocení každý. Zdánlivě lehkonožý román provází unikavá hra mezi povrchem věcí a jejich mnohvrstevnatostí, mezi estétstvím a vůlí k moci. *Velký Gatsby* je i sto let od svého prvního vydání jednou z figur moderního vědomí.

MAGNESIA LITERA 2025

24/4/2025
ČT ART
20:15

LUXOR LITERA ZA PRÓZU

Kristina Hamplová: *Lover/Fighter* (Dokořán)
Miroslav Hlaučo: *Letnice* (Paseka)
Jan Antonín Pitínský: *Domácí potřeby* (Větrné mlýny)

LITERA ZA POEZII

Jakub Řehák: *Konkrétní poštolka* (Odeon/EMG)
Tomáš Tomášek: *Ahava* (Triáda)
Apolena Vybíralová: *Vzteklina* (Bílý Vigvam)

LITERA ZA KNIHU PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Bára Dočkalová: *Kost* (Il. Zdenka Holub Převrtililová, Labyrint)
Robin Král a Andrea Tachezy: *Na pouti* (Meander)
Bára Purmová: *Diviška a červený provázek* (Il. Vendula Tomšů, Brkola)

NF IOCB TECH LITERA ZA NAUČNOU LITERATURU

Alena Hadravová: *Řecké mýty v literární a výtvarné tradici* (Academia/ÚSD AV)
Kateřina Piorecká a kol.: *Gesto a skutečnost. Umění v meziválečném Československu. 1. Obyčejný život* (Academia/ÚČL AV)
Marek Špinka, Jan Havlíček, Iveta Štolhoferová, Daniel Frynta: *Etologie. Mechanismy, ontogeneze, funkce a evoluce chování živočichů* (Academia)

ČRO PLUS LITERA ZA PUBLICISTIKU

Šárka Homfray, Lucie Václavková:
Pay Gap: Kratší konec provazu (Nakladatelství Alarm)
Petr Třešňák: *Důstojnost* (Druhé město)
Lenka Vrtišková Nejezchlebová: *Zvířata v éře lidí* (N media)

LITERA ZA NAKLADATELSKÝ ČIN

Miroslav Huptych: *Zvyky, obřady a slavnosti u různých národů světa* (Práh)
Zuzana Meisnerová Wismer, Lukáš Bártl, Robert Krumphanzl a kol.:
System Langhans I. a II. (Spolek PRO Langhans)
Karolína Vránková (ed.):
Malešická kronika. Z pole do metropole (ZO ČSOP „Natura, quo vadis?“)

LITERA ZA PŘEKLAADOVOU KNIHU

Fatma Aydemirová: *Džinové* (z němčiny přeložila Viktorie Hanišová, Host)
Pirkko Saisio: *Trýzeň* (z finštiny přeložil Michal Švec, Host)
Maria Turtschaninoff: *Usedlost* (ze švédštiny přeložila Marie Voslářová, Argo)

DILIA LITERA ZA DEBUT ROKU

Martin Čepa: *Zvon* (Argo)
Miroslav Hlaučo: *Letnice* (Paseka)
Lubomír Tichý: *Místní* (fra)

LITERA ZA DETEKTIVKU

Tereza Bartošová: *Dceřina kletba* (Motto/Albatros Media)
Ilona Dobrovolná: *Panoptikum pana Perkinse* (MOBA)
Jana Jašová: *Dravé zvěři napospas* (Motto/Albatros Media)

LITERA ZA FANTASTIKU

Jakub Hussar: *X-Tal* (Argo)
Petra Kláboučová: *Ignis fatuus* (Host)
Lukáš Vavrečka: *Meziměsta* (Prostor)

LITERA ZA HUMORISTICKOU KNIHU

Lucie Macháčková: *Historky z Tinderu 2* (Ikar/EMG)
Albrecht Smuten: *Kapitán Chemo* (Epocha)
Marek Toman: *České sklo* (Akropolis)

NF IOCB TEC-H

LUXOR

RESPEKT

Národní divadlo

LEDMULTIMEDIA

A2

iLiteratura.cz

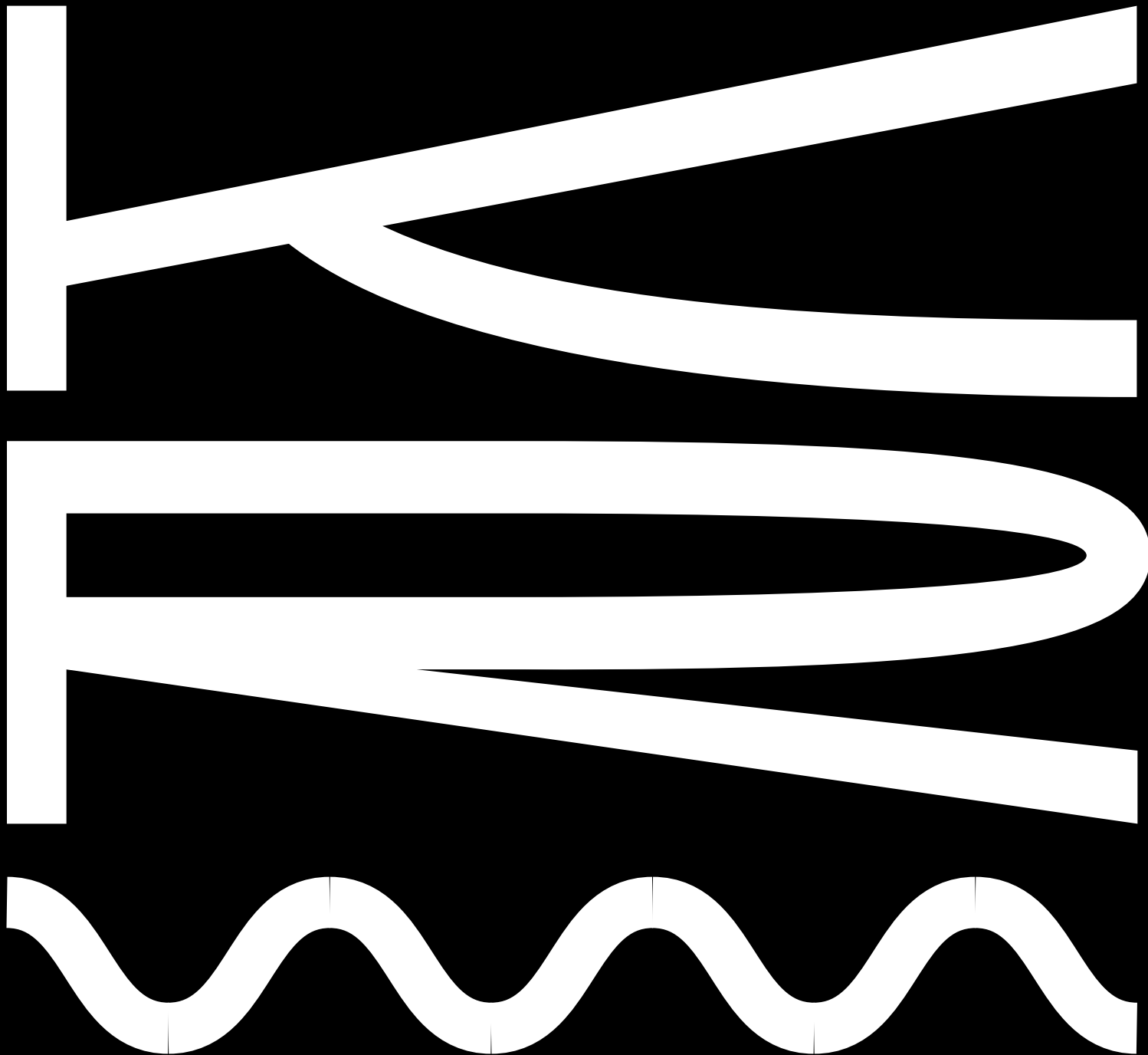

BOHEMIA SEKT

NESPRESSO

**JEŠTĚ JEDEN
TANEC, DRAHÁ**

Ludvík Němec

**PUTIN. ŽIVOT
A DOBA**

Philip Short

POTVORY

Camila Sosa Villada

DRIFTBOOK

Josef Kroutvor

Rozečteno

TIPY REDAKCE

Miroslav Huptych
Zvyky, obřady a slavnosti
u různých národů světa
Práh, Praha 2024
592 stran

Mezi nominovanými na Magnesiu Literu je i tříapůlkilový počín básníka, výtvarníka a arteterapeuta Miroslava Huptycha. Příznačně v kategorii nakladatelský čin, protože tam se váha díla tradičně počítá nejvíc. Huptych, respektive nakladatelství Práh, už si to ověřil před pěti lety, kdy ve stejné kategorii vyhrál Komenského *Labyrint světa a ráj srdce*, rovněž o váze průměrného novorozence. Zatímco Komenský ve světě našel hlavně klam a mam, Huptych v novince shromáždil všechny možné obyčeje, zejména tedy ty neobyčejné, jako například směňování žen za škeble a podobně. Kniha je to hezká, ale obrázek o lidstvu spíše ošklivý. Na rozdíl od Huptychových koláží, které jsou zřejmě tím hlavním důvodem nominace. (jn)

Sára Zeithammerová
Stehy
Listen, Praha 2022
200 stran

Dvě ženy a mezi nimi muž. Tak jako v Beckettově *Hře* se i ve *Stezích* střídají a prolétají monology soustředující se na milostný trojúhelník. Jen na rozdíl

od zmíněné hry zde muž chybí. Vidíme ho, slyšíme, tušíme, jak působí, i to, jak zřejmě vypadá, ale vše se dozvídáme jen prostřednictvím plynoucí řeči obou žen, a tak se zdá, že díky situaci, v níž se obě ocitly, je to právě vztah k tomuto muži, kterým jsou (alespoň částečně) definovány. Manželka a milenka. A obě si pozice uvědomují od prvního setkání: Toto je ta druhá žena! Obě jsou rozdílné, ale zároveň jsou si něčím těžko popsatelným velmi podobné. (vm)

Bettina Stangnethová
Eichmann před Jeruzalémem.
Neprobádaný život masového vraha
přeložili Přemysl Houda a Veronika Houdová
Rybka Publishers, Praha 2024
672 stran

Přední německá historička v titulu knihy odkazuje ke studii Hannah Arendtové věnované soudnímu procesu s Adolfem Eichmannem. Německá filozofka svou slavnou tezi o banalitě zla opřela právě o Eichmannův případ. V rozsáhlé monografii věnované životu jednoho z největších vrahů dvacátého století Stangnethová s výrazným intelektuálním vhladem představuje Eichmanna jako dřevěné figurky na šachovnici dějin vyvrací. Objemná kniha se čte jako poutavé detektivní drama. Mrazivá anatomie Eichmannova vlivu je přitom zapřena o skutečnosti vyvstalé z nově objevených historických dokumentů. (jf)

John le Carré
Ctihodný školáček
přeložil Jiří Hanuš
Argo, Praha 2025
586 stran

Ve filmu *Jeden musí z kola ven* hrál agenta George Smileyho charismatický Gary Oldman. Ve skutečnosti — té románové — je však George Smiley malý, obézní a plešatý, jeho manželka ho podvádí a nepěkně s ním zachází i jeho nadřízení. A také je skvělým agentem britských tajných služeb, mimo jiné i díky tomu, že jeho protivníci podceňují jeho vynikající paměť, mazanost a občasnou bezohlednost. Spisovatel a bývalý agent MI5 a MI6 John le Carré ho stvořil jako protipól Jamese Bonda, toho mattelovsky navoněného Kena špionážního žánru. *Ctihodný školáček* je druhým dílem volné série spjaté

s tajemným sovětským rozvědčíkem „Karlou“ a tentokrát se odehrává převážně v Hongkongu a Číně (v předchozím díle se Smiley během jedné akce ocitl i v normalizačním Československu). Namísto akce očekávám tradičně napjatou strategickou hru, odhalování nepatrných stop, drobných omylů a psychologických zaváhání. (on)

Ezra Klein — Derek Thompson
Abundance
Avid Reader Press — Simon & Schuster,
New York 2025
304 stran

Více je více. Zhruba tak by se dal shrnout recept knihy *Abundance* (Hojnost) od populárních novinářů Ezry Kleina a Dereka Thompsona, o níž v posledních týdnech diskutují americká média a v níž zmatení občané hledají nějakou inspiraci. Klein s Thompsonem jako stoupenci demokracií nepřekvapivě hájí veřejné investice, ale jdou dál: zaměření na hojnost a nadbytek všeho má vyřešit všechny problémy, nejen ekonomické, ale i sociální a klimatické. Člověk nemusí být zástupcem nerůstového hnutí, aby za knihou skepticky nečenichal trochu toho „magical thinking“. Na druhou stranu oba autoři jsou natolik zkušený a obklopeni skvělými týmy, že *Abundance* nejde jen tak s odfrknutím odložit. A navíc a především — Klein a Thompson se nevěnují ani tak ekonomické analýze, jako spíše něčemu vzácnějšímu: namísto liberálního hájení (možná už mrtvého) *statu quo* hledají alespoň nějakou vizi budoucnosti. (zs) ●

AFO

60. MEZINÁRODNÍ FESTIVAL
POPULÁRNĚ-VĚDECKÝCH FILMŮ

Inzerce

OLOMOUČ

22-27_4_2025

60TH INTERNATIONAL FESTIVAL
OF SCIENCE DOCUMENTARY FILMS

2025

RKK

Rezidence
Café Kaprál

Emma Kausc

Narušení
děje

15. dubna 2025

Uvedení časopisu Host

G HMP KNIHOVNA

Tono Stano

ghmp.cz
Galerie hlavního města Prahy
Prague City Gallery

E-Books, Video

AERODYNAM

A2

artalk

Artidit

Fotograf

Flash Art

ANTIQUES

16. 4. – 24. 8. 2025

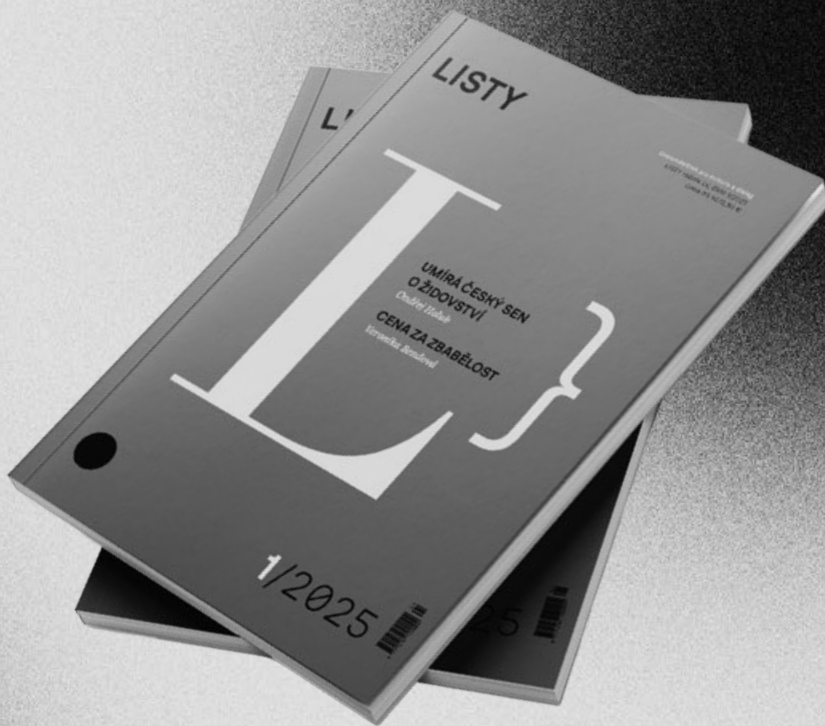

Objevte Listy

Poznejte tradici
kvalitního psaní
o společnosti,
politice a kultuře

listy.cz

LISTY Dvuměsíčník
pro kulturu a dialog

svetovka.cz

Aktuální číslo # 4/2025

Plav

Měsíčník pro
světovou literaturu

Roční předplatné objednávejte na
svetovka.cz/jak-koupit

Přicházíme tě
rozveselit, mlho
*Poezie současného
Lotyšska*

Kārlis Vērdiņš Anna Auziņa
Katrīna Rudzīte Raibīš

Rozhovor k novému překladu:
Rui Zink o své knize *Instalace strachu*
Esej překladatele:
Anna Cima o překládání Kenzaburóa Óeho

UNI

KULTURNÍ MAGAZÍN

Každý měsíc přinášíme dávku rozhovorů, portrétů, esejí a recenzí. Mapujeme alternativní hudbu, jazz, world music, píšeme o filmu, divadle a umění.

Předplatte si **UNI magazín** a nově získáváte i elektronickou verzi časopisu a přístup do kompletního archivu. **Objednávejte na www.magazinuni.cz**

UNI
KULTURNÍ MAGAZÍN
3/25 | 35. ročník
99 Kč | EUR 4,70

**VLASTIMIL
TŘEŠŇÁK**

MICHAL NĚMEC / LAHKÁ MÚZA
CASPAR BROTZMANN / MARILYN CRISPPELL
STUART McCALLUM / GABRIELA NAAS / MICHAL HANZL

9 771214 416000 03

Nejčastěji a nejdéle vycházející literární časopis v Česku.
Předplatte si Tvar za 1 050 Kč ročně.
itvar.cz/predplatne

ar 4/2022 70 Kč

ě literatury

A možná, že slinice nevede opravdu nikam, je to možná pouhý samoúčel, výplod chorobné civilizace, která už neví, co si počít...

Ladislav Mňačko

DVAKRÁT Věrníkům Prudník 7
13. Kůňová 14, L. Krzavský 15, L. Komenského 15

www.itvar.cz tvar 5/2022 70 Kč

obtědeník živé literatury

Literatura a politika

„Samý slova u těch buržoá a nic do vopravy, žádná spravedlnost!“

Ladislav Klíma

ROZHOVOR s Petrem Páralem 10 DVAKRÁT Jan 44.7hoří 11
POEZIE R. Pletanov 13, V. Votavka 17, B. Janík Čapek 25 PRÓZA S. Irupin 14

www.itvar.cz tvar 6/2022 70 Kč

obtědeník živé literatury

Kdybys mě náhodou viděla bezradně blaumát po peronu, poděj mi o tom urychleně zprávu a snaž se mi nelhat.

Václav Hrabě

ROZHOVOR s Myrdnem 13 a 16 14 DVAKRÁT The 4th Victim 16
POEZIE K. Bartoň 19, V. Iláčková 21, P. Šmíd 212, J. Bohušová 713, M. Chásk 116

Meme

JEŠTĚ JEDEN POST

Jakub Jetmar

Kindle, MP3 přehrávač a tlačítkový telefon. Gameboy, digitální hodinky, kompaktní fotoaparát a tlačítkový telefon. Papírový zápisník, iPod a telefon „véčko“. Lidé začali přidávat na sociální síť fotografie svého technologicko-informačního arzenálu, kterým nahradili chytré telefony. Aspoň na víkend. Slibují si konec závislosti, neustálé dostupnosti, roztěkanosti. Cesta paradoxně začíná u úhledného příspěvku s vidinou spousty palečků, může se tomu ale vysmívat člověk, který se každý týden kouše do rtu, když mu přijde vyhodnocení jeho *screen time*?

Lidstvo možná překročilo práh svých mentálních schopností, varuje široce sdílený článek *Financial Times*. Globální výzkumy napříč zeměmi ukazují, že klesají čtenářské a matematické dovednosti, rostou naopak problémy se soustředěním. Týká se to dospívajících i dospělých, dosvědčuje autor na datech z dlouhodobých studií PISA či PIAAC. Ve svém pátrání po důvodech se dostává k otázce technologií. Hrají i tady zářivé obrazovky klíčovou roli? Asi mohou, říká článek, varuje přitom před celkovou proměnou našeho potýkání s informační galaxií. Mozek měkne, když místo aktivního surfování skončíme u pasivního scrollování.

Patrně tomu chtějí vzdorovat desetitisíce lidí, kteří sdílejí v *dumbphone* komunitách tipy, jak převzít vládu nad svou pozorností, zároveň zůstat v obraze a kontaktu s přáteli. Informační dietu nejspíš někdy řeší většina lidí. Však také v posledních letech vycházejí mraky bestsellerů, jak se ve světě plném vzruchů naučit nic nedělat, a když už dělat, potom hluboce. Nepředstavují ovšem nic moc nového. Stížnosti na informační přetížení vyjadřují učenci již od poloviny šestnáctého století, kdy po rozšíření knihtisku začíná lidstvo olizovat dotěrný pocit, že se to všechno nedá stíhat učít. Intelektuální stihomam prozkoumala už před lety historička idejí Ann Blair. Někdejší polyhistorstvo v jednom z jejích článků vyhlíží mimo jiné prostupné knihy, z nichž se dají snadno dělat výstřížky a kartotéky, které čtení a sdílení poznatků urychlí.

A tak jsme se dočkali, dámy a pánové. Říkáme tomu internet. Jen nás to původního problému nezbavilo, naopak jich to jako každý pořádný vynález přineslo mnohem více. Pro askety s hloupými telefony může být důležité, že internet nemá vnějšek, do něhož bychom se před ním mohli schovat. Kdo jej navštívil, ví, že se tam dějí věci, které určují podobu světa. Je to jako večírek ve vedlejším pokoji, jak to svého času popsala publicistka Terry Nguyen. Člověk o něm stále ví. To nakonec dokazují i nekonečné rozlučky, kdy lidé místo posledního drinku, ale skutečně už posledního, přidají ještě jeden post. Přeju jim to — vždyť aktivní přispívání prý dělá dobře na hlavu. Tedy doufám, nečetl jsem ty FT zase tak pozorně.

Autor je novinář.

HOST → 5

Osobnost

GEORGI GOSPODINOV

Téma

SALLY ROONEY

Rozhovor

IRYNA ZAHLADKO

Historie

RODINA VACULÍKOVA

Povídka

PETR BORKOVEC

**Mám pocit, že lidi prostě kašlou na to,
jestli se tahle planeta bude točit dál,
nebo ne.**

Kurt Vonnegut

FESTIVAL

DIVADELNÍ SVĚT BRNO

DSB

16. ROČNÍK MEZINÁRODNÍ DIVADELNÍ PŘEHLÍDKY

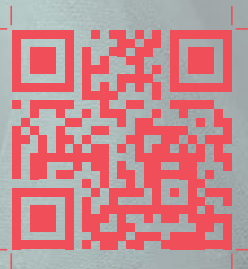
DIVADELNISVET.CZ

INSTAGRAM.COM/DIVADELNI_SVET_BRNO

FACEBOOK.COM/DIVADELNISVET

17. – 28. 5. 2025

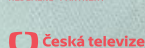
FESTIVAL AND HISTORY AGAIN!
THEATRE WORLD BRNO

GENERALNÍ PARTNER NDB:

HLAVNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER:

ZA FINANČNÍ POODPORY:

Jihomoravský kraj

FESTIVAL

